

Sygn. akt I CSK 1639/22

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku Spółdzielni Mieszkaniowej "O." w Ł.
z udziałem K. O.

o wpis,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 31 sierpnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki
od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 24 marca 2021 r., sygn. akt III Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 9 października 2020 r. Sąd Rejonowy w Ł., w sprawie z wniosku Spółdzielni Mieszkaniowej „O.” w Ł. z udziałem K. O. o odłączenie działki nr [...] /10 (stanowiącej część działki nr [...] /5), dla której Sąd Rejonowy w Ł. prowadzi księgę wieczystą nr [...] /0 i przyłączenie jej do księgi wieczystej nr [...] /8, prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawczyni, utrzymał w mocy zaskarżony wpis dokonany przez referendarza sądowego w dniu 1 lipca 2020 r. Wpisu dokonano na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 13 listopada 2018 r., stwierdzającego nabycie przez wnioskodawczynię działki nr [...] /10 przez zasiedzenie, od którego Sąd Okręgowy w Ł. postanowieniem z dnia 22 stycznia 2020 r. (III Ca [...]) oddalił apelację.

Postanowieniem z dnia 24 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w Ł. oddalił apelację uczestniczki K. O. od postanowienia Sądu Rejonowego w Ł.. U podstaw uwzględnienia wniosku i oddalenia apelacji legło stwierdzenie, że wnioskodawczyni dysponuje prawomocnym postanowieniem sądu o stwierdzeniu zasiedzenia, które nie może być w postępowaniu wieczystoksięgowym kwestionowane, a wniesienie przez uczestniczkę skargi kasacyjnej od tego orzeczenia nie ma wpływu na bieg postępowania wieczystoksięgowego i nie stanowi przeszkody do dokonania wpisu.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestniczkę. Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Jej zdaniem w sprawie istnieją istotne zagadnienia prawne powstałe na tle wykładni art. 626⁸ § 1 i 2 k.p.c., sprowadzające się do odpowiedzi na pytania:

- czy możliwe jest dokonanie wpisu do księgi wieczystej w przypadku, gdy jedyną podstawą wpisu jest orzeczenie sądu, od którego skutecznie wniesiono skargę kasacyjną, która oczekuje na rozpoznanie przez Sąd Najwyższy,

- czy w sytuacji wniesienia skargi kasacyjnej od orzeczenia, które jest podstawą wpisu, sąd rozpoznając wniosek o wpis powinien badać jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do niego dokumentów oraz treść księgi wieczystej, czy powinien uwzględnić zaskarżenie skargą kasacyjną orzeczenia na podstawie którego ma zostać dokonany wpis i zawiesić postępowanie lub odmówić wpisu do czasu rozpoznania skargi.

Ponadto, zdaniem skarżącej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sądy obu instancji w sposób oczywisty dokonały bowiem ustaleń sprzecznych z obowiązującym stanem faktycznym i prawnym, co doprowadziło do wydania błędnego orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji i powielenia tego rozstrzygnięcia – bez głębszej refleksji - przez Sąd drugiej instancji. Sąd Okręgowy wskazał bowiem w uzasadnieniu, że w pełni podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne, które zostały prawidłowo dokonane przez Sąd pierwszej instancji. Wobec takiego stwierdzenia można uznać, że Sąd odwoławczy „zwolnił się” z obowiązku dokonania ponownej weryfikacji stanu faktycznego i jego subsumpcji, co jest nie do zaakceptowania.

Odpowiedź wnioskodawczyni na skargę kasacyjną została zwrócona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, i z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Wymogi te nie zostały w badanym przypadku zrealizowane. Skarżąca w lakonicznym wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania ograniczyła się do sformułowania pytań, nie przeprowadzając żadnego pogłębionego wywodu

prawnego, z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła swoich wątpliwości dla wykazania, że stanowi ono istotne zagadnienie prawne. Nie wykazała zatem, że w sprawie ujawniły się zagadnienia wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, których wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że sąd wieczystoksięgowy dysponując prawomocnym orzeczeniem stanowiącym podstawę wpisu nie może oczekiwać przed dokonaniem wpisu (wykreślenia) na zakończenie postępowania kasacyjnego, a w takiej sytuacji art. 177§ 1 pkt 1 k.p.c. nie znajduje odpowiedniego zastosowania, pozostawałoby to bowiem w sprzeczności z założeniami konstrukcyjnymi postępowania wieczystoksięgowego. W postępowaniu tym sąd orzeka jedynie o rejestracji albo odmowie rejestracji skutków zdarzeń prawnych odnoszących się do praw ujawnionych lub mających podlegać ujawnieniu w księdze wieczystej, a nie wprost o tych prawach (roszczeniach co do nich). Odpowiada temu założenie, że w postępowaniu o wpis w księdze wieczystej sąd nie rozstrzyga sporu o prawo objęte wnioskiem o wpis, lecz bada jedynie treść wniosku, treść i formę załączonych doń dokumentów i treść księgi wieczystej oraz założenie, że postępowanie to nie służy dochodzeniu praw, lecz ich ujawnianiu i ewidencjonowaniu (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z 16 grudnia 2009r., III CZP 80/09, OSNC 2010, nr 6, poz. 84, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 lutego 2016r., III CZP 86/15, OSNC 2016, nr 7-8, poz. 81 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 22 listopada 2013r., II CSK 130/13, niepubl.). Sąd wieczystoksięgowy nie zawiesza postępowania nawet w razie śmierci uczestnika postępowania wieczystoksięgowego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 listopada 2018r., III CZP 25/18, OSNC 2019, nr 4, poz. 34).

Postępowanie wieczystoksięgowe z uwagi na swoją specyfikę dysponuje innymi instrumentami ochrony praw skarżących przed skutkami wpisu, który może być podważony w postępowaniu kasacyjnym (art. 626¹¹ k.p.c. w zw. z art. 8 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece, tekst jedn: Dz.U. z 2019r., poz. 2204 ze zm.). Temu samemu celowi może służyć wpis ostrzeżenia o postępowaniu kasacyjnym ewentualnie uzyskanie wstrzymania wykonalności lub

skuteczności orzeczenia mającego być podstawą wpisu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., III CSK 102/20, niepubl.).

Ponadto problematyka, która miała stać się podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania nie ma żadnego znaczenia w sprawie, skoro Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 7 grudnia 2020 r. (II CSK 255/20) – czyli przed rozstrzygnięciem apelacji skarżącej postanowieniem z dnia 24 marca 2021 r. - odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej uczestniczki w sprawie o zasiedzenie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżąca przy konstrukcji skargi i wniosku o jej przyjęcie pominęła, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani

procesowych kompetencji (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.). Podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie mogą być zatem kwestie dotyczące błędnego - w ocenie skarżącej - zaaprobowania przez Sąd Okręgowy ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji, są to bowiem zagadnienia usuwające się od kontroli sądu kasacyjnego. Skarżąca zasad tych nie respektuje, opierając podstawy skargi wprost na art. 233 § 1 k.p.c. (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

Ubocznie dostrzeżenia wymaga, że upatrywanie w konstrukcji podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia oczywistej zasadności skargi jest chybione, skoro podstawa ta pozostawała poza sporem, a jedynym problemem, który ujawnił się w sprawie, była kwestia dopuszczalności wpisu na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, od którego wywiedziono skargę kasacyjną.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Sąd Najwyższy nie orzekał o kosztach postępowania kasacyjnego, odpowiedź na skargę w której sformułowano wniosek o ich zasądzenie, została bowiem zwrócona (k. 334 i 348).

[as]